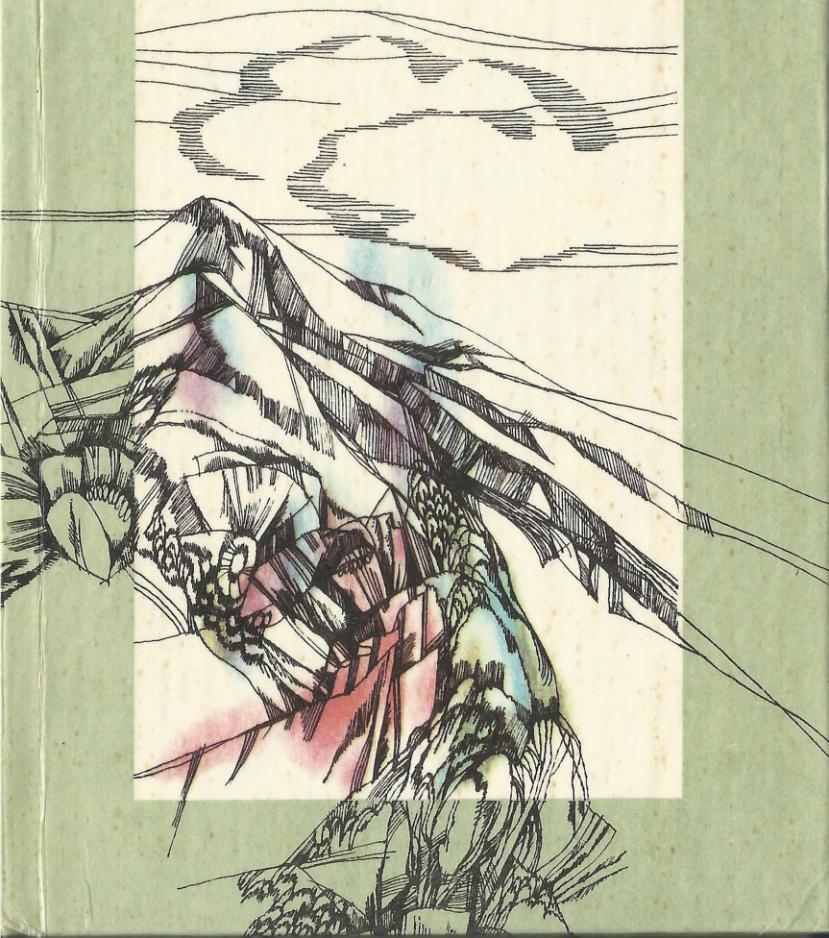

821 (477) '06

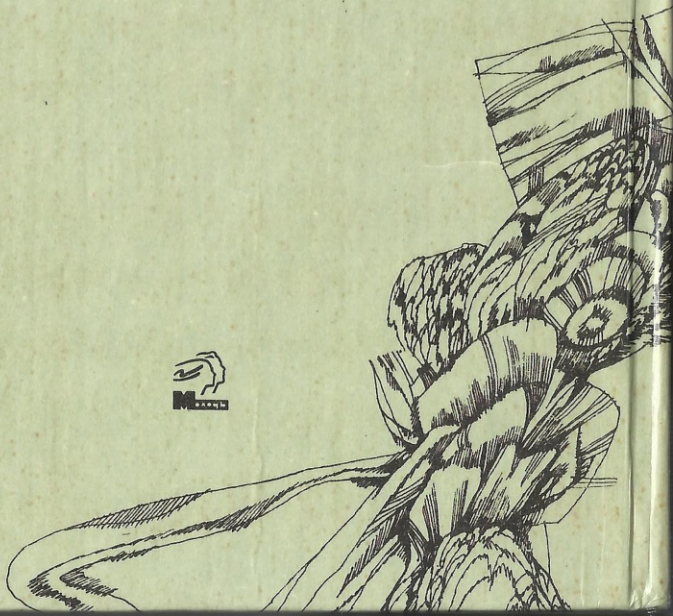
Борис Олійник

У ДЗЕРКАЛІ

СЛОВА

65 к.

Борис Олійник

**У ДЗЕРКАЛІ
СЛОВА**

поезії

Київ

Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь». 1981

Основные мотивы новой книги известного украинского советского поэта, лауреата Государственной премии СССР — идейное единство поколений, философские размышления над проблемами современности в контексте исторического опыта нашего народа и всего человечества. Поэт с партийной страстностью выступает против двурушничества и лицемерия, утверждает незыблемые принципы коммунистической морали в нерасторжимой их связи с общечеловеческими моральными ценностями.

Провідні мотиви нової книжки відомого українського радянського поета, лауреата Державної премії СРСР — ідейна єдність поколінь, філософські роздуми над проблемами сучасності в контексті історичного досвіду нашого народу і всього людства. Поет із невідомою партійною пристрасністю виступає проти дворушництва і лицемірства, утверджує непохитні принципи комуністичної моралі в нерозривному їх зв'язку із загальнолюдськими моральними цінностями.

Рецензент П. І. Осадчук

О 70403—132 65. 81. 4702590200
М 228(04)—81

ОДА БРАТЕРСТВУ

По-братськи ми ділилися з тобою
На довгій ниві жнив і лихоліть,
Ковтком води, окопом і судьбою,—
І тільки корінь наш не поділити!

З його начал восходить соборово
Під небеса слов'янський родовід.
І пророста смаглява наша мова
Із первослів про Ігорів похід.

За віру й честь на Калці, як на грані,
Стояли ми до смертної стріли.
По нас пройшли нещадні коні ханів,
Але кризь наші душі не пройшли!

Нас не приспали в золотій неволі
Меткі лакузи жовтої орди.
Із попелищ на Куликовім полі
Ми возродились гордо назавжди.

На віщу зустріч віра в нас не гасла,
Ми на плечах несли до неї міст,
Аж доки срібним дзвоном Переяслав
Не провістив Братання благовіст.

Відтоді, брате, ділимось з тобою
На довгій ниві пройдених століть,
Ковтком води, окопом і судьбою,—
І тільки корінь наш не поділити!

І навіть в ночі скорбної руїни,
Коли фашист рубав слов'янську віть,

Ми знали:

ні, не вмерти Україні,
Покіль Росія при мечі стоїть!

Упав москвич на українське жито.

Спинив киянин кулю при Орлі . . .

М и навіть в смерті

вчили інших жити

У добрій згоді

на святій землі . . .

У тихім небі злагоди й любові,

Пославши май дібровам і полям,

Летять мої лелеки чорноброві

Навстріч твоїм русявим журавлям.

Усе навпіл — до краплі, до основи —

У дні звитяг і за столами свят!

. . . Коли вже й справді світ почавсь од слова,

То слово те було єдине:

«Брат»!

ПОВЕРНЕННЯ

Наглядач не знімав з небозводу зірок,
Та цареві служив невідкупно і ревно.
Тут, на висілку, око потрібне недремне:
Кожне слово чатуй і занось на гачок.

... Загубилося Шушенське в тоскних снігах —
Невеличке село у сибірській пустелі.
Не сховати себе ні в собі, ні в оселі:
Видно всіх, як на білім папері комах.

І коли вже одбувши рокований строк,
Лаштувався Ульянов поквапно додому,
Наглядач затужив навіть:
в панові цьому
Все до крихти було йому наскрізь відоме!
А нового зашлють — починай з пелюшок.

... Відкурликав останній станційний дзвінок.
І, як тільки Ульянов зайшов до вагона,
За велінням параграфу сторож корони
У депеші відстукав: «Од'їхав у строк».

... Все ти знав, наглядачу, в селі й за селом.
Одного не встеріг:
підопічний, що вибув
З-під крила твого,
віз революції вибух,
Що уже прогрімів під високим чолом.

Ще охрнка тягла за Ульяновим слід.
І не знала, що вже у вагоні зеленім
Повертається в о ж д ь.

Наближається Л е н і н.

... Під снігами пророче потріскував лід.

У ВІНОК ПАВЛОВІ ТИЧИНІ

Як він тепло ішов!

Тане слід голубий. . .

Ти не плач, в тулумбаси печалі не бий.

Він давно одвеснів

У всесвітній потік.

Не лічи його днів —

Надто куций наш вік.

А зорею згори і хоч мить — посвіти!

Тільки так ти зумієш до нього сягти.

І побачиш на тлі

Прагматичних ракет,

Як іде по землі

В голубому поет.

Так він легко, як легіт, як лебідь, пливе.

До крила його тулиться все, що живе.

Довкруг нього бджола

Гармонійно зурмить,

На задумі чола

його

Вічність — як мить.

Мов каблучка, красою дивуючи світ,

На середньому пальці метелик сидить.

Він не йде, а пливе,

Як сандаловий дим.

Після нього живе —
Зостається живим.

Ось він раптом, як олень, на хвилю завмер,
Наслухаючи музику зоряних сфер.

Тиша ловить у невід
Хвилини переплин.
Що він чує у небі,—
Те зна тільки він.

Та нараз ворухнулись чутливі уста,—
І явилася Слова жага золота.

Він у нього увесь
До вінця перелився.
Не шукай його десь.
Він тепер уже — скрізь.

Он він м'яко, як завше, над пилом іде.
До крила його тулиться все молоде.

Ти по тіні довкола
Шукать його кинь,
Адже небо ніколи
Не кидає тінь.

А прислухайсь до себе. Довірся вербі.
І шукай його в слові,
яке — у тобі.

БАЛАДА ПРО БАРАБАНЩИКА

Із Льва Смирнова

Розкажи, барабанщику, всім,—
Одчаяю, не взятий хвалою,—
Як життя воздало нам на сіль,
Як нам смерть воздає із лихвою!

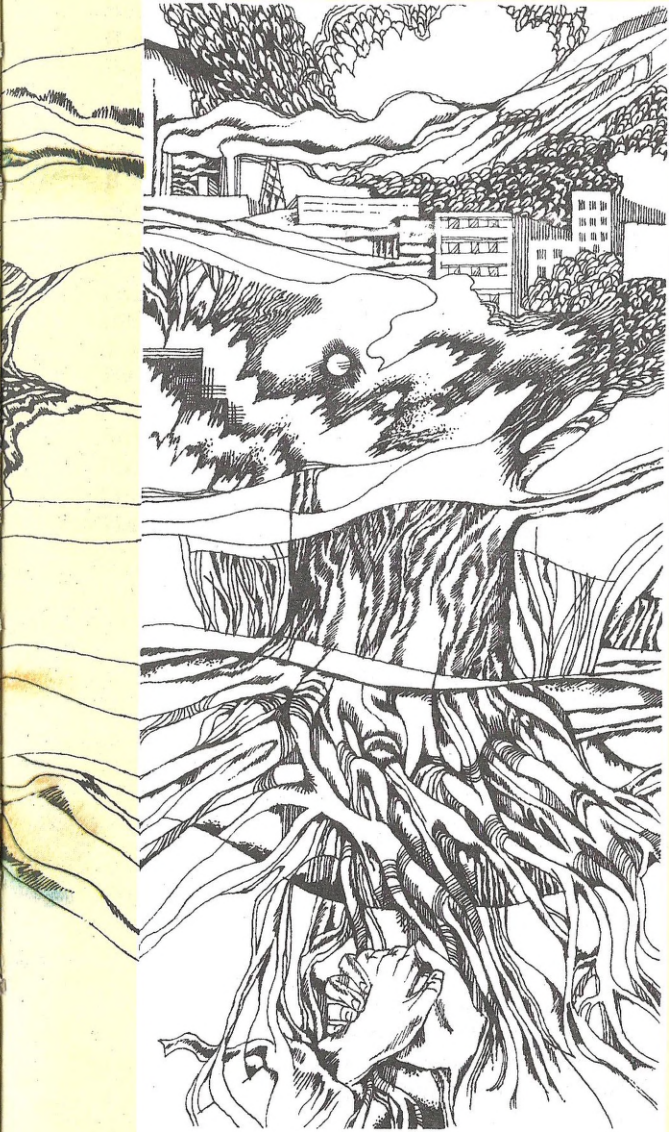
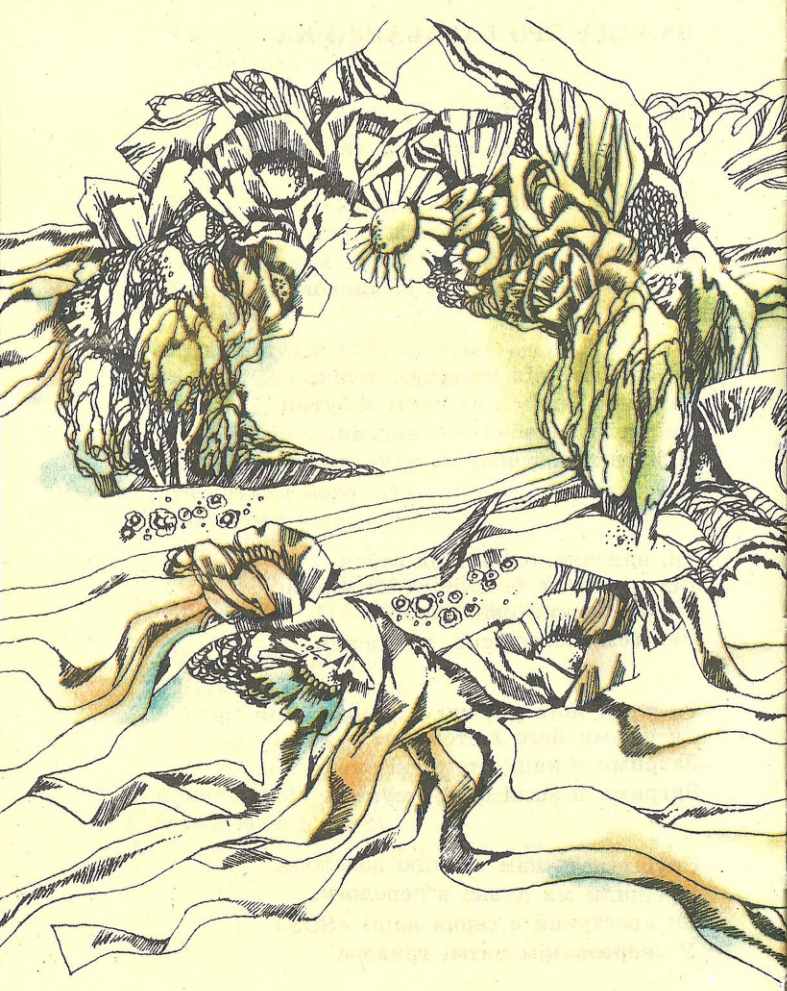
Ти зориш з-під важучих повік,
Так, мов кимось на святі забутий.
На твоїм барабані — твій вік,
Ніби шкура гримуча, напнутий.

Ти, напевне, сп'янів од забав,
Від пісень та безсмертя втомився.
І посріблений свій барабан
Над землею повісив, як місяць.

Ти зірви його рвучко з сосни,
Ти візьми його в стомлені руки.
Загними в наші стемнені сни,
Загними в наші болі і муки.

Скуштувать нам свинцю довелось.
Прейшли ми давно в перелоги...
Ти простукай в серця наші «SOS»
У знервованім ритмі тривоги!

В цю дзвінку і притишену рань,
В час, коли ми високі й похилі,—
Барабань, барабань, барабань
В безіменні у наші могили!

ДЕВ'ЯТЕ ТРАВНЯ СОРОК П'ЯТОГО

Мов обернувши бінокль,
Бачу у зменшенні кратнім:
Он я біжу на урок
Дрібен, як мак, в сорок п'ятім.

Все ще війною жахтить —
Мислі, надії, безсоння.
Навіть лелека на мить
«Мессером» здавсь проти сонця.

Сторожко стелиться крок.
Дихає в спину тривога.
Нерви села — мов курок,
Зведений в стані облоги.

Ще не дійшло за горби,
Що полонений фельдмаршал
Підпис під актом ганьби
Вивів,
 перо надламавши.

Я ще ж, воєнний, біжу,
І, розпанахавши двері,
Перелітаю межу
Прямо до іншої ери.

Голос далекий зрина,
Як з предковічних урочищ:
— Діти, скінчилась війна.—
Так ось... на першій уроці.

Вже доростають сини.
Я ж через видива сірі
Все ще біжу із війни
І прокидаюсь у мирі.

Тонко, як лезо ножа,
В полі житейським безмірнім
Зблискує гостра межа
Поміж війною і миром.

Грань нетривка, ніби скрик.
Вітер дихне — і урветься...
Тільки мені вже повік
Не перейти її в серці.

Бігти, допоки живу,
Кулю догнати у вирві,
Гільзою впасти в траву,—
Тільки б... проснутись у мирі!

Із Кайсина Кулієва

Ридає мати мертвого пілота
і все ж не вірить у фатальну вість,
що він упав, як перебита віть:
вона чекає сина із польоту.

Ридає мати: син її лежить
під колісницею... в античному світі.
Між горем тим і цим — тисячоліття.
... А матерям однаково болить.

ДО ПРОБЛЕМИ ЧАСУ

Диптих

I

Все борги відкладаєм на завтра, із будня —
на свято.
«Віддамо,— позіхаємо.— Ще й не хилилось
на пруг».
Та якось позирнувши опівдні на круг
циферблата,
Ми сахаємось в розпачі: стрілка довершує
круг.

Попросив у старого, що знався на лініях легко:
«Прочитай по долоні . . .»
І мудрий сказав: «Не біда.
Лиш за вигином ліній видніє дорога
далека».—
«А коли ж . . . лаштуватись?»—
«А то вже ніхто не вгада».

Голова моя впала на руки безсило і тужно.
А старий мені каже:
«Я вивідав правду з глибин
Не за тим, аби ти побивався над долею
скрушно.
А — щоб квапивсь на добре
і марне часу не згубив».

03741/47

II

Якщо вже нароковано мені
Добро сподіять,
 а часу — на нігті,
Помолимося усьому на світі,
Аби в роки подовжилися дні.

Коли ж на зле потягне в стреміні,
А часу застається донотреба,—
Помолимося і землі, і небу,
Щоб до секунди вкоротило дні!

ДО ПРОБЛЕМИ ДОБРА І ЗЛА

Де тільки я не бродив оці тисячу літ!
Скільки забулось? Забудеться скільки?

Не знаю.

Кров закипала на кризі по краплі, як глід.
Тяжко спадала на поле вороняча згряя.

Хтось мене вів через холод заплющених сіл.
Згарища станцій... Безокі віконні провали...
Лики і лица... Поземка ядуча, мов сіль,—
Все те за вигоном пам'яті пилом припало.

Хтось мене кинув (чи зрадив?) опівніч сліпу...
Хто ж це? Забулось...

Але вкарбувалось навіки:

Жах самотності, туга посмертна в степу,
Косо —

прицільна,

на жертву —

атака шуліки...

Все те розмилось буденним, як січка, дощем,
Та запеклося тавром на пергаменті долі:
Блискавка пострілу за полохливим кущем.
Отвір жорстокий у ніжному тілі тополі.

Дати безликі пішли в снігову крутію,
Крики погроз відповзли за хитке

видноколля,—

Тільки єдина,

що кулю спинила мою,—

Світить мені рятівною свічею тополя.

Давши ім'я їй (нема без імення добра!),
Тайну його стережу, як вона —

мою кулю.

Небом укрит, приголубив сагою Дніпра,
В крону її поселивши, як пам'ять, зозулю.

Далі іду. Проминаю байдужі стовпи.
Лиця байдужі, неначе стовпи,

проминаю,

Прізвища станцій якихось...

уже й не згадаю,

Потяг промерзлий відгук у забуті степи.

Бив мене вітер жорсткий і жорстокий,

як жерсть.

Де ж це було? На якому роз'їзді?..

Забуто.

Та не забуто: у небо вростаючи круто,

В благословенні тополею зведений перст...

Дав їй імення (нема без імення добра!).

Світить у пам'яті знаком живого карбунку.

Прагну до неї, немов до межі відрахунку,

Щоб не згубити дороги до вісі Дніпра.

Хай би куди не хилила мене течія,—

Сущим у плоті чи вітром нечутним у полі,—

Все ж повертатимусь, яко на круги своя,

До таємниці,

запеченій в серці тополі.

Манить мене і — манитиме! — куля мала,

Доки у ній ще ховається слизько і хитро

Ім'я стрільця,

зароковане в тайні калібру...

Адже нема, товариство, без імені зла!

ТІНЬ ГОРИ

Із Кайсина Кулієва

Він був горою. Ти — лиш тінь. Але нелегко,
зважає,
служити тінню висоті.

І вже коли — по суті,
то бути берегом ріки великої ще важче,
аніж найбільшою із рік на всій планеті бути.

Він був горою. Ти лиш тінь надхмарного
величчя.
Тобі судилося: служить йому, допоки віку.
Інакше не здобудеш ти ні сенсу, ні обличчя...
Та у великої гори і тінь завжди велика.

ДО ПРОБЛЕМИ «ШЕВЧЕНКО І НАРОД»

Диптих

I

Тяжко ішов, як жниввар, по нужденному полю.
Люди йому відвалили на всі терези:
Брили кутасті свого невмолимого болю,
Солі в саквах, що опала з гіркої сльози.

Шлях починався по вольній
чубато і русо!

А довершав
після хижих пустелей та бур
Лисий, як місяць, з тужбою обвислого вуса.

Жовто згасав, самотній на весь Петербург.

... Як переймали його
у сап'янцях газдині,

Як наvertsали за стіл на меду та куліш!
Все приміряли чумарку з дідівської скрині,
У вишиванку вдягали нехрещений вірш.

«Господи праведний,
що йому, зрештою, треба?
Рідний кожух, та і ми ж не чужі — земляки!
Хатку збудуєм, уділимо отчого неба,
Тихо поплачем об тім, як були козаки».

Гостро позиркував з-під еретичного лоба.
Церкву минувши, ішов у сіряцький загал.
Вслід йому сито плювався добродій: «Худоба!»
Скрушно хитав головою старий ліберал.

Жовчно цідили, дізнавшись про смерть:
«Доходився!»
Маєш тепер, демократе, по всьому і — все.

Надто вже з бидлом, чи то пак,
 з народом носився.
Глянем тепер: чи на цвинтар хоч хтось
 понесе».

... Люди несли його, збившись у горі докупи.
Душі боліли. Пекла порожнеча рукам.
Мовчки знімали солом'яні стріхи халупи.
Шпиг нюшкував, заглядаючи в очі дядькам.

Раптом осікся, немов приторкнувся до сталі:
Вивідав з поглядів, повних жури і скорбот,
Що з р о з у м і л и уперше, кого їм не стало,
А зрозумівши, юрба виростає в н а р о д!

. II

З народом загравать не треба.
Він добре бачить з-під брови:
І що ви корчите із себе,
І хто есте насправді ви.

Коли світили в нього ребра,
Коли товкли пророки злі:
Мовляв, куди йому до неба,
Як він по вуха у землі,—

Життям і канчуками вчений,
Народ,
 скрутивши вам під ніс,
Останній гривеник Шевченку
На перший пам'ятник приніс! . .

Народ не візьмеш на макуху.
Він зоддаля розрізнить чин:
І хто є син його по духу,
І хто — по духу!— сучий син.

ЩЕ РАЗ ПРО ДОСВІД

«Помер!» — дзвеніло сонце у шибки.
«А таки-так!» — торочили сороки.
По тих чутках — гасали хлопчак,
Мов лошаки, не маючи мороки.

І ранок, хвацько вигнувши крило,
«Ура!» — зайшовся молодецьким півнем.
. . . Усе — безпечно, юне і наївне,—
Як брагу,
 радість нахильці пило

І тільки старші
 досвід сивини
На дні мовчання волокли похмуро
За чорною галерою труни —
Важезної, дубової фактури

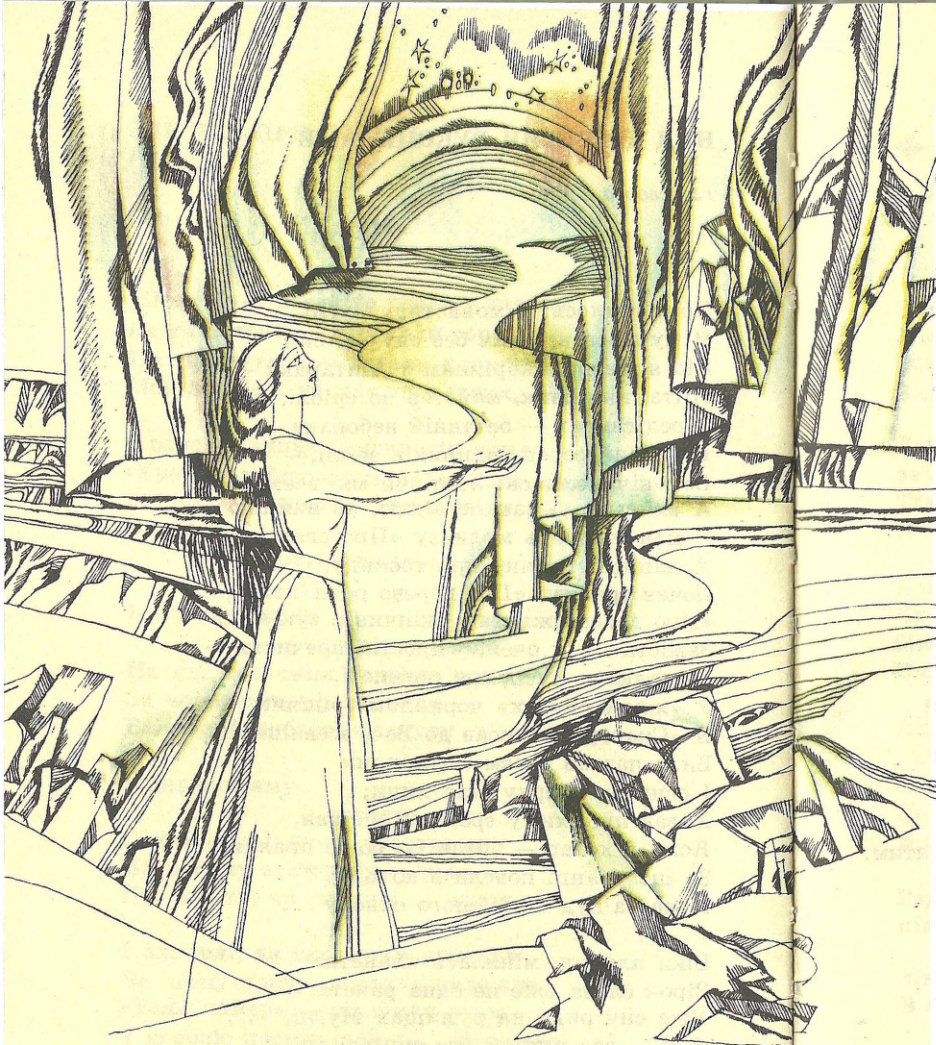
Минувши яму,
 в роздумі вони
Спинялися і знову повертали
На владну засторогу сивини —
Поглянути, чи справді. . . закопали.

І аж тоді, як скромним копачам
За чесну працю воздали належно,
«Таки помер», — повірили очам
І вперше посміхнулись. . . обережно.

НАД ДРЕВНИМИ РУКОПИСАМИ

Із Геворга Еміна

Примарилось: в монастирі Мугні
Я мучився всю ніч без сну вві сні,
Що я, Геворг, корінням з Аштарака —
Пііта, книжник, майстер по сріблі,
Серед святих — останній неборака
І перший серед грішників землі,—
Всю ніч моливсь: помилуй мя всевишній,
А вийшло . . . сам не відаю, як вийшло:
Я мав створить молитву «Про свят-ладан»,
А написав осанну про троянду.
Почав трактат «Про дерево розп'яття»,—
«Про дерево життя» скінчив в сум'ятті.
Замість твоїх очей,— прости, пречиста,—
Намалював сусідчині вогнисті.
У «житіє святих» чорнилом грішним
Я «Скаргу» написав до Вас, всевишній;
Вино назвав елеєм боголіпним
І оспівав вечірку біля липи;
Ховав під схиму єретичні вправи,
Коли б ховав — читав їх, боже правий!
За що уранці повели в колоді
Мене на суд святійшого синоду . . .
.
Віки пливли, мінялася планета.
Зірок сягла вже не одна ракета,
Вже сич рида на румищах Мугні,
А я . . . все мучуся без сну вві сні.

КАМПАНЕЛЛА

Христос, якщо за біблією йти,
Був до хреста у тридцять три прикутий,
За що й здобувся на звання — святий —
О третім дню великої покути.

Три дні на цвяхах мучитись жорстоко!
Не доведи. . .

Та з чим тоді зрівняти
Пекельну муку — тридцять і три роки
Щодня, щомиті на хресті конати?!

Нащо вже в інквізиції майстри,
А й ті втомилися лупати с к е л ю. . .
А мо', чергова казка пустомелі?
Бо де ж: у тюрмах цілих тридцять три?!
Тому, хто сумнів пестив до пори, —
Явися, дух Томмазо Кампанелли!

Всі тридцять три. . .

Та ба — не став святим.
На цей раз люди, до поклонів схильні,
Не віддали його богам,
і тим
Уперш належне воздали Людині.

Із Кайсина Кулієва

В сивому Констанці дощ іде.
Мокнуть вулиці, двори, фронтони,
мокне сумно пам'ятник Назону.
В сивому Констанці дощ іде.

Дощ приморським берегом бреде,
за котрим тужив, як я, Овідій.
Так вигнання схожі всі одвіку! . .
В сивому Констанці дощ іде.

Дощ сумну мелодію веде. . .
Як мені близький, вигнанцю Рима,
біль, що пропіка тебе незримо! . .
В сивому Констанці дощ іде.

Ах, не плач, Овідію.

Пряде
сиву думу хвиля в Чорнім морі.
Подивись, які високі зорі! . .
В сивому Констанці дощ іде.

Радість, сум і слід твій пропаде
під дощем.

Дивись, як плине в літо
дівчина в двадцятому столітті! . .
В сивому Констанці дощ іде.

Звівшись тоскно в небо молоде,
вічним вигнанцем в дощі прозорім
пам'ятник Назону став над морем
В сивому Констанці дощ іде.

ГРЯДУЩОМУ

Із Геворга Еміна

Навчи мене праведно жить — не за чинш.
Як сплю — пробудитись од сну чимскоріш,
Коли вже почав — то довершити вірш,

Не пхатись у вікна, як двері — навстіж,
Не спати на лаврах, створивши на гріш —
З хвальбою, що справу довів до вінця. . .

Не сіяти слів про любов до кінця,
Про славу, якої не бачив з лица,
Про пісню, яка ще шукає співця,
Про камінь, який ще чекає різця,
Про дім, що лиш в замислах зріє творця,
А ти вже кричиш, що у ньому живеш.

В гріхах не брехати, що чистий, мов креш.
Як грішний — спокутувать ночі і дні,
І тим не хвалитись в гордині без меж,
І не вимагать за покуту платні. . .

Навчи мене праведно жить.

ПІСНЯ

Розпрягайте, хлопці, літаки:
Хай-но спочивають, роботяці.
Гарно воно в небі,
а таки
Вдома, на землі, їй-богу, краще.

Накричавсь до хрипу шлемофон.
Нагулись мотори до агоній...
Може б, хто згадав хоч упівтон
Давню: «Розпрягайте, хлопці, коней»?

... Тихий вечір травами котив.
Льотчикам натомлено дрімалось.
Старший спогадав старий мотив,
Молоді крилом прилаштувались.

А один замислено мовчав,
Оповитий маренням, як димом.
Щось йому далеке ув очах
Засвітило нетутешнім дивом

Так, немов зійшлись усі віки,
Стали округ пісні в оболоні.
... Паслися, мов коні, літаки.
Наче літаки, летіли коні.

Як прокинеться вербово
Березнева далина,—
Золотим по голубому
Напишу тобі: «Весна».

Як додому крізь утому
Журавлі повернуть знов,—
Голубим по золотому
Напишу тобі: «Любов».

Як у небі молодому
Місяць перснем засія,—
Голубим по голубому
Напишу тобі: «Моя».

МОЛИТВА

(Тій, у котрої немає дітей)

Із Григорє Вієру

Зглянься над жінкою, доле,
В чорну, як сум, годину.
Дай молока їй грудям
І подаруй дитину.

Хай на лиці засяє
Їй материнства знамення,
Як на озернім плесі
Осені листя черлене.

Хай розженуть їй тугу
Ніжки рожевим зблиском,
Хай опадуть дощами
Коси її в колиску.

Вкрий пелюшок пелюстками
Гілку зеленої липи,—
Дай найсолодшу кару —
Біль материнства випить.

СТАРА ПІСНЯ НА НОВИЙ МОТИВ

Я тебе любив, я так любив,
Горе моє, зоре, ладо-знадо,
Що слова од щастя розгубив,
І ніхто довіку їх не знайде.

Я до твого двору, сам не свій,
Лебедем приходив, як на свято,
Тільки ж ти, немов на рану сіль,
Кидала лукаво: «Здрастуй, свате!»

А якось мій батько уночі
Підстеріг мене та й каже:
«Хлопче,
Ти до неї стежки не топчи,
Там давно сусіда стежку топче.

Знаю, що болить, як на ножі!
Тільки вже нехай воно... як вийшло.
Вдар о землю лихом, не тужи,
Та й шукай собі до пари іншу».

Я покинув з туги все як є.
Біг понад сльозою на край світа!
Тільки ж ти на горе на моє,
Де б я не ступив, зорею квітла.

Чи мені хто зіллям поробив,
Чи заворожила зла ворожка,—
Я ж тому й дружину полюбив,
Що вона на тебе трохи схожа!

Думав, що зійшло за плином літ...
Але як побачив тихі ружі,

Солов'єм затьохкав білий світ,
А мені на серці — чорно й тужно.

Вже твоя коса, як у диму,
Лиш мені ти світиш юним станом...
Стала ти дружиною йому,
А мені навік зорею стала!

ДО ПРОБЛЕМИ «ЖІНОЧА ЛОГІКА»

— Добрий вечір,—
а сказала
так, що ранок засіяв!
(День по досвітках тинявся).
В серці — ранок засівав.

— Добрий ранок!—
Одвернулась
так, що темрява — до віч.
(День по досвітах тинявся).
Засівала в серці — ніч.

— Чортів дню!— сказав я скрушно.
Заки десь ти волочивсь,
полюбила — розлюбила. . .
А бодай ти. . . похмеливсь!

— Не бурчи,— сказав добридень.—
Я ж то знаю цих жінок!
Доки вечір поза ранком,
Кличе ніч на моріжок,

саме час до слова, хлопче.
Та не стій мені, як пень!
От скажи їй: «Добрий вечір».
. . . Чую ніжне: «Добрий день».

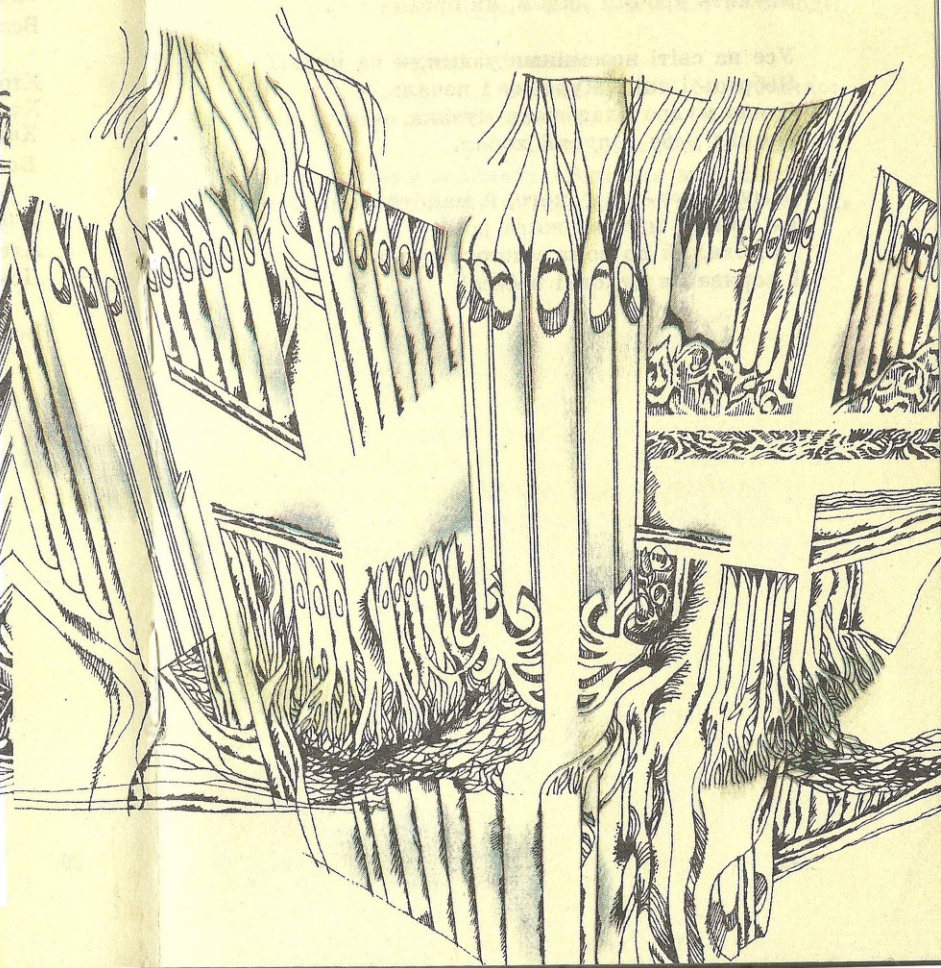
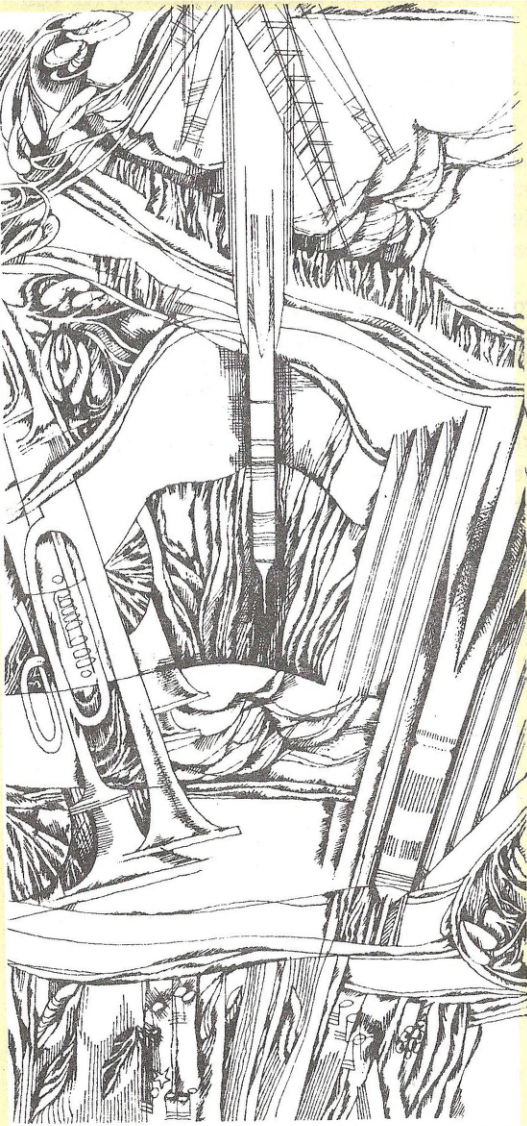
УСЕ БУДЕ ДОБРЕ

Із Арамаїса Саакяна

Зійдуть змови і зради, мов піна з ріки,
Як тумани, спливуть поза обрій.
Ще попереду в людства — віки і віки.
Все гаразд буде, все — на добре.

Хто в розпуці, кого знемагає жура,
Хто обійдений в списках на орден,
Хай утішиться: все промине, як мара.
Все гаразд буде — все на добре.

Є ще помисли підлі, мана й поговір,
Але я заявляю гордо:
Доки житиме серце в людині,
 повір —
Все гаразд буде, все — на добре.

ОДА МУЗИЦІ

І квіт зорі, і спалахи півонії,
Космічний гул, і мовчазний туман,—
Усе довкруг в довершеній гармонії
Звучить урочим ладом, як орган.

Усе на світі неземними узами,—
Чебрець і сніг, журавку і печаль,—
Єднає мудро благовісна музика,—
Землі і неба голубий хорал.

О музо муз — і сущого, й майбутнього,
Ти омивай нас, як жива роса,
І прихилий до поля многотрудного,
І поривай в духовні небеса!

Із Ніла Гілевича

Гиля, гиля, віршенята, віршенята-пташенята!
Годі ніжитись, тулитись у душі, як у гнізді!
Хоч і страшно — посилаю вас у вирії крилаті.
Хай вам добре буде в небі, на землі і на воді!

Тільки ви хутчій мужайте —

кволим вижить буде тяжко:

Чи шуліка в кігті схопить,

чи підстрелить браконьєр.

Я ж почую і заплачу: «Віршеня моє, дитятко,
І пощо тебе родив я, щоб покутувать тепер? . . .»

КРИЛО

Маленька поема

(Тільки для дітей)

I

Потяглися журавлі
вдалеч плавко.
Доганяв їх листопад за селом.
А один, як сирота,
гірко плакав
З перебитим у лікті крилом.

А ішов собі хлоп'як через луки.
Запримітив сірому здаля.
Він узяв, як дитину,
на руки
І додому приніс журавля.

Поселив за комодом в куточку.
(Звідти смішно стирчав йому ніс).
Мати вишила малому сорочку.
Батько кеди з крамниці приніс.

Стало швидко крило заживати.
І коли відгуляла зима,
Якось вийшов цибато із хати,
Стрепенувся, злетів
і — нема . . .

Похилився хлоп'як біля ганку.
Від зажури ще більше змалів . . .
Коли це вересневого ранку
Повен двір прибуло журавлів!

Вийшов з гурту у кедах цибато.
І сказав хлоп'яку:

— Не журись!

Щовесни прилітатиму, брате,
Бо крилом я до тебе приріс.

II

Отак вони й росли, як близнюки.
Навчив журавлик хлопчика літати.
Коли село хилилося до сну,
Вони удвох виходили на луки
І журавель розповідав малому
Про Африку, про Ніл і піраміди,
Що вельми схожі на стоги тутешні;
Про модно розфарбованих папуг,
Які по-людськи вміють говорити.
І ще про різні дива та дива,
Що і пером журавлик не опише!
А потім над селом вони злітали,
І зорі їм ховалися під крила,
І так обом їм хороше було!
Незчулись, як хлоп'як закінчив школу.
І якось він надвечір у леваду
Прийшов не сам.

І журавель сказав їй:

«Щаслива ти. Достойна в тебе пара.
Я вас обох приймаю. І — люблю».
О, як утрюх їм високо літалось!
І так у світі хороше було!

III

А поруч жив сусіда-завидюх.
Стояла в нього на два ганки хата.
Добра усякого — аж розпирало

Суцільний мур.

Лиш де-не-де у шпари
Вужами витикалися антени.

Дітей у нього не було.

Зате

Мав сад, задушений глухим парканом,
(Той сад здаля минали солов'ї).

Собаки не любили його страх!
Тому й ходив завжди з ціпком дебелим.
А де ступав — там не росла трава . . .

Якось опівночі петляв по луках:
Щось крадене за пазухою ніс.
Аж гульк — з туману виринула з'ява.
То був журавлик.

Він до чоловіка
за звичкою довірливо ішов.
(Бо думав же — лю д и н а . . .)

Зеленим люто засвітилися очі:
«Ага, так ось хто вистежив мене?!
То на ж тобі,» — Ціпок зловісно свиснув.
І тільки зойк злетів. І . . . обірвався.

Ішов по луках весело юнак.
На зустріч із своїм цибатим братом.
Та зопалу об щось м'яке спіткнувся.
Під ноги глянув — сполотнів, як місяць:
Лежав долілиць мертвий журавель.

Припав до нього
і сахнувся дико,
Коли у мертвім оці журавля,
Як в дзеркалі, своє лице угледів,
Що просто на очах старіло важко:
Одна по одній зморшки проступали,
Кришились зуби, западали щоки,—
І він ставав столітнім, древнім дідом.
А потім щось під серцем обірвалось,
І сич зареготав, як потурнак:
«Уже тобі ніколи не літати!»

Повів незрячим поглядом.

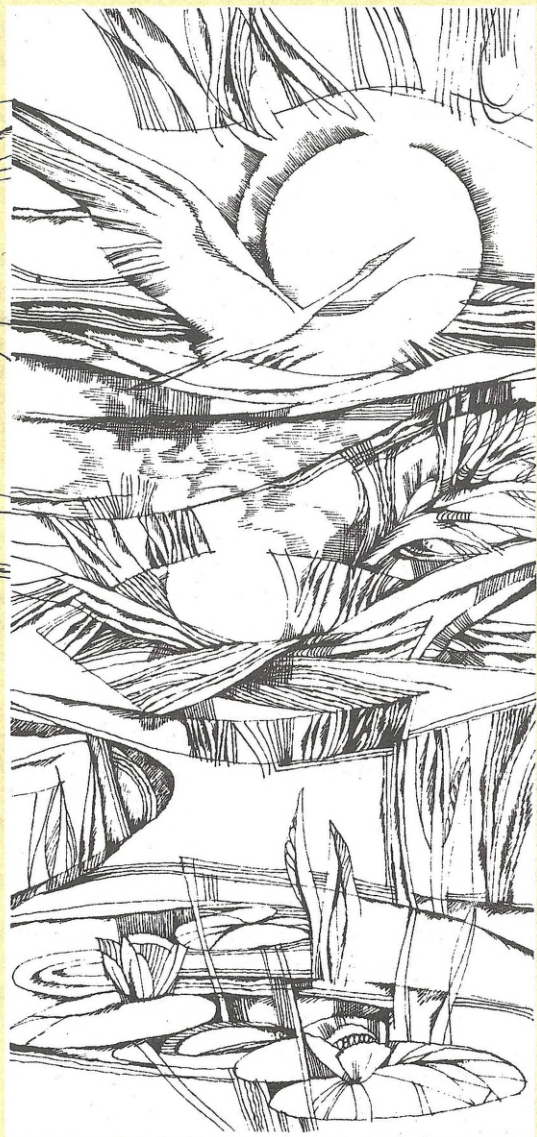
Нараз
Опікся оком об ціпок терновий —
І все до скрику зрозумів. Усе!

IV

Сусіда саме, приховавши кражу,
Уже до сну збирався.

Коли це
Примарно тихо прохилились двері
І хтось нечутно перейшов поріг.
Він придивився — і здерев'янів:
Стояв юнак, сивіший від туману,
З обличчям сірим, як сира земля,
А з правого плеча звисало в нього
Замість руки
надламане крило.
Повільно, ніби в напівзабутті,
Він лівою господарю простяг
Ціпок терновий. . . у крові по лікоть.
«Не я! — завив господар, наче вовк, —
Свят-свят, не я!!!» —

він кинувсь до дверей,—

І остовпів: як завше,
на колоду
Вони заперті наглухо були.
Нікого. Тихо-тихо, як у ямі. . .

Щовечора усі як є замки
Перевіряв руками і зубами,

Але щоразу, саме опівночі,
На роковім дванадцятім ударі
Незрима сила прохиляла двері
І на порозі виростав юнак
З обличчям сірим, як сира земля,
Сивіший від туману.

А з плеча
Замість правиці
важко опадало

Крило.

Повільно, ніби в напівсні,
Лівицею господарю підносив
Ціпок терновий. . . у крові по лікоть. . .

Щоночі дядько, як у пастці вовк,
Метався, бився об замки пудові,
Нікого не знаходячи.

І врешті
Зламався, як ціпок. . . у лікті.

V

Одного дня, обходячи людей,
Поза хатами він прокравсь до суду,
І, захлинаючись, шептав:

«Це я!

Це я. . . убив.

О, знову він іде
По мене, т о й. . .

З крилом замість руки!

Сховайте. . . А як треба — посадить,
Та тільки ж не навсправжки,
а для ока.
Мо', пересиджу, доки т о й. . . забуде!»

Старий суддя замислено дививсь
Кудись далеко, може, аж . . . за Ельбу.
У нагородній планці ордени
На піджаку пліч-о-пліч спочивали.
Коли зарослий, вовкуватий дядько,
Як злодій, скрадливо переступив
Крутий поріг суворої кімнати, —
Криваво засвітились ордени,
Усі як є. А їх було д в а н а д ц я т ь.

Суддя дививсь повз дядька.

Говорив.

Мов сам до себе: «Бач, схотів чого:
В тюрмі сховатись. Пересидіть кару. . .
Не вийде, дядьку.

Ти таке вчинив,

Що і статті у кодексі немає,
За котрою судили б ми тебе.
Ти ж найсвятіше — н е б о, — дядьку,
вбив,
А це вже вище від людського суду.

Хіба що совістю тебе скарать?
Та і її ти вже давно продав
Втридорога . . . із салом на базарі.
Ото хіба іще зостався страх.
То хай хоч страх тебе щодня вбиває:
Він, слава богу, не підсудний нам!»

Потяглися журавлі

вдалеч плавко.

Доганяв їх листопад за селом.

Тільки сивий чоловік тихо плакав,

Юний. . . сивий чоловік німо плакав

З перебитим у лікті крилом.

У ДЗЕРКАЛІ СЛОВА

Поема-цикл

I

Свіча пливла.

Пергамент загадково
Шептав устами ветхими, як мох,
Що над усім
було спочатку слово,
І слово те позаначальне — «бог».

Затворник,

всохлий з виду, мов ікона,
Жадав прийняти речення святе
На вірую —
від титли і до коми, —
Усе мирське одмівши як пuste.

Одначе був людина, а не янгол:
У склеп земна вторгалась товчія...
Язик глаголив боголіпно: «Ягве»,
Луна ж, мов ересь, повертала: «Я!»

Старий темнів од жаху і печалі.
Свіча в кутку сичала, як змія.
«Спочатку — Слово...»

Але ж ти мовчало,
Покіль тебе не проглаголив... я?!»

... О рід людський, — еретику в основі,
Ти досягнув у сумнівах вінця:
Хто перший мовив слово про творця,
Той, власне, і створив його... у слові!

Творець творця!

Владики пурпурові

Перед тобою меркнуть, як зола.

Та й вічність би себе не осягла,

Аби її

ти не осяг у слові!

Вовік благословенна та хвилина,

Коли ще в позапам'ятній добі

Ти засвітив у літерах: «Людина»,

Обравши ймення назавжди собі!

І тої ж миті за новим порогом,

Ще не відкривши у крилі

пера,

Поставив слово над собою богом,

Його створивши з власного ребра.

А щоб людському роду переводу

Не сталося в баюрах забуття,

Ти слово «Пам'ять» в генетичнім кодї

закарбував.

І тим почав життя.

У слові,

що, мов дзеркало пророче,

Тебе повторить з ніг до голови,

І вже від нього не сховаєш очі

Ні за гербом, ні за стеблом трави.

О слів жорстока і солодка влада!

Не опечись на їхньому вогні...

Такі ж близькі звучанням: «рада» й «зрада»!

Які ж провалля поміж них страшні!

Закони літер — не разок намиста:

Одну хитнеш — і поміняєш суть.

І спробуй-но тоді межу збагнуть,

Приміром, між «обчислити» і «обчистити».

Ти — весь у слові, як у сповиткові,
З колиски до калини при горбі. . .
І вже коли ти похитнувся у слові,
Вважай, що похитнувся у собі.

II

В залізний вік, пристріляний до пня,
Коли частіше від святого «мати»
Гриміло над колискою: «війна»,—
Судилося нам безмір пізнавати.

Були нам недосяжні букварі,
Як довоєнні видива казкові,
Тому ми звикли вірити на слово
Учителям воєнної пори.

Писав директор лівою.

Перо

Злітало тяжко, як підбита птиця.
Ми ще не знали, що його правиця
Спочила між полеглих за Дніпро.

Снарядний ящик правив замість парт.
Рівнявся папір у вартості кресалу.
Тому ми все у пам'ять записали,
Тривкішу від сучасних перфокарт.

Схиляю перед вами прапори,
До ваших милиць припадаю низько,
Учителі воєнної пори,
В шинелях геніальні Сухомлинські!

Що за високим покликом душі
Учили зерня віднайти в полові
І до останку на своєму слові
Стояти,
як солдат на рубежі.

Ми ще у ті осиротілі дні
Закарбували правило залізне;
З усіх — два слова:

«Мати» і «Вітчизна» —

Існують звіку

тільки

в однині.

Учителю історії,

пробач,

Що був не вельми до предмета вдатен,

Що, плутаючи прізвища і дати,

Гасав поміж епохами навскач.

Терплячий,

ти на власному горбі

Мене до знань виносив, як на кручу... .

Дозволь мені, бувалому вже учню,

Воздять рядки ці не дарунком в учті,—

А першим внеском боржника —

тобі.

Послухай:

III

«Усе він мав. А мав, що сам хотів:

Своїх рабів, свої закон і право.

Своїх богів. Помилуй! — і чортів.

Сенат свій мав і персональну правду.

Траплялось, від безсоння чи нудьги,

Коли усе на світі набридало,

Свою сандалю з лівої ноги

В сенатори посвячував недбало.

І ліктори захоплено горлали:

«Віват, сенатор з лівої ноги!»

Усе він мав.

А щось його таки
Тягло на сцену.

Глядачам на горе
Являв свою бездарність залюбки,
І найманці ревли за срібляки:
«Віват, неперевершений акторе!»

Вгамовувався.

Та за день чи два
Сичала знову тоскнота зелена:
«Ну й що — дістав?!

Живуть лише слова,
А по акторах пророста трава,
Як тільки-но вони залишать сцену».

І знов нудьга.

Чи посвариться з ким?
Так хто ж посміє голову підвести?
Єдин хіба що був рівня із ним —
Він... сам.

У статуї на перехресті.
Та скільки їх не ставлять,
знав однак:
І — те минуще...

Котресь із малечі
Знесе знічев'я голову по плечі,
Як він колись великому предтечі,
Що теж у вічність мітив, неборак.

Одне лякало й справді.

Як сова,
Щоніч підстерігав слова невгодні.
Терзав книжки й поетів.

А слова
За ним брели з учора у сьогодні.

Тоді він їх задумав приручить.
Бо знав: усе розвіється з віками,
І тільки слово, що в собі мовчить,—
Переживе його, папір і камінь.

Він бравсь до віршів.

Заганяв слова
В бездарні строфи з люттю графомана.
«Новий Гомер! Безсмертному осанна!»—
Ревли завчасу куплені горлани.
Та звідкілясь (чи не з його єства?!)
У ревище вросло: «Геть тирана!»

Поволі в'яли плоть його і хіть.
І вже коли було не до любові,
Він зваживсь на останнє:

обдурить
слова,
щоб все ж зостатися
у слові.

Понеже в черепі його сирім
Ще з пелюшок ні тліло, ні горіло,
Він просто вирішив. . . спалити Рим
І тим довести, що по слову — діло.

. . . Рим догоряв.

Останні цурпаки
Ще тліли у вселенському багатті,
А він,
уже з-під мертвої руки,
Побачив у містичному сум'ятті:
Минаючи його, мов поторочу,
Слова ішли до тих, що над віки
Новітній Рим возводили уроче.

IV

Сивий історик в задумі пройшовся між парт:
— Трохи наплутав. . . як завше.

Одначе — нічого.

Врешті, поезія молиться іншому богу,
Ніж хронологія,
ревна до прізвищ і дат.

Все-таки ми не за вітром пустили слова:
В помислах ваших і наші прокинулись гени.
Радий, не криюсь, бо дещо узяв і од мене.
Що не добрав на уроці — життя довчива.

Чи не нудьгую? Коли там: урок. . . діввора.
Правда, старію: не той уже з мене молотник.
Он підпирають плечима колеги молодші.
Скоро на пенсію. Бавить онуків пора.

Тільки з недавнього часу. . .

Хоч ти поясни:

Що за морока — почав забувати вчорашнє?
Але оте, переоране в полі війни,
Все пам'ятаю, до кулі. . . до крові —
аж страшно?

Часом отак серед ночі прострелить:

«Невже

Все, що ми звідали,

з нами в непам'ять одійде?

І не годилось би рани оголювать діду,
Та як не знатимуть діти про болі та біди,
Хто ж тоді пам'ять пекучу
про все вбереже?

Рим старожитній, звичайно,

чимало навчить.

Та, запливаючи в надто далеке і сиве,
Чи не здається тобі,
що обходим лякливо
Наше, недавнє,
що й досі під серцем болить?

Люті уроки вогнем прочитала війна.
Може, комусь і хотілось би їх поховати,
Тільки — намарне:
немов безіменні солдати,
Важко приходять вони
і стають край вікна.

V

Не притчу він повів...
Перо моє,
Не похитнися у жорстокім ділі!
Кажи усе до чорноти як є.
Як на війні.
Де кожен — у прицілі.

Там не дістанеш за могорича
Надбавку літ у віщої зозулі.
Там просто:
ухилив себе від кулі,—
Вона твого товариша влуча.

... Їх жменька увірвалася в село.
А батальйон заліг під артнальотом.
«Пантери» в контратаку
розворотом
Пішли —
і тільки в полі загуло.

Коли затихло доокруг,
вона,

... Вони удерлись в сіни, як хорти.
Уперлись автоматами у груди.
Упала перед ними: «Стійте, люди!
Та ви ж казали...»

Раптом з темноти

Сивим туманом з лиману
Тихі слова попливли:
«Мамо... ви ж слово зламали.
Як же ви, мамо... могли?!»

На ранок загриміла далина:
В село влетіли наші з-за лиману.
... Прийшла і стала посеред майдану.
Війнуло кригою довкруг:

«Вона!»

Комбат з-під зламаного козирка
Дививсь на неї важко і похмуро.
Тремтіла на розстібнутій кобури
Несхибна у боях
його рука.

Сіріла, наче попіл, голова.
Мутна сльоза з-під вії визирала.
Вмирили на устах її
слова.

Лише одне: «Убийте!» —
не вмирало.

Люди сказали:
«Комбате,
Руку з кобури зніми.
(Скільки ще вам воювати!)»

Ми вже тут, сину...
самі».

Билась єдина лопата,
Що збереглась у війні.
Мовчки ховали солдата...
В неї в дворі, при вікні.

Випило люто горілки
За убієнних
село.

І — одвернулось навіки,
Наче її й не було.

Стали літа як закляті.
Просить, а смерті — нема.
Влітку їй зимно у хаті,
Спекою душить зима.

В ніч,
як уляжуться спати
Люди, надії, біда,—
З кухлем іде до солдата.
В кухлі... всихає вода.

Тулить до горбика вухо.
«Сину,— шепоче,— прости».
Сторожко. Тоскно. І — глухо.
Тільки часом з темноти,

Тихше туману з лиману,
Чується з вічної мли:
«Мамо, ви ж слово зламали.
Як же ви, мамо... могли?!»

Перший роздум з приводу...

Любити відчайдушно, як весна,
Ненавидіти, як зима, нещадно,—

Се повноцінність.

Але не сповна,
Коли не маєш талану прощати.

Прощу наївні огріхи людські:
Велеречивість, вибрики патлаті,
Маленький зиск (не за рахунок брата).
Прощу, за давністю, дрібні розтрати,
Щоб і мене ж — як збочу на слизькі.

Великодушний будь!

Та є межа,
Остання
в голубому всепрощенні,
Переступивши котру,
навіть геній
Себе самого нищить, як іржа:

Високе діло розміняв на слово,
Високе слово — на дрібні діла,
І нишком розпадається основа,
Що цільність душ і духа берегла.

... Є іпостасі, в первені святі,
Що заповітне мають вартувати.
Між ними горньо височіє Мати —
Жона у лебединій чистоті.

Від неї починається ріка
Життя.

Вона дає йому закони.
І вже коли б я поклонявсь іконі,
То лише їй у німбі рушника.

Ми можем збочить, грішники малі,
Бо є у кого огріх замолити:

До матері на суд приходять діти,
Покіль сама святіша, ніж завіти,
Над котрими не владен суд землі.

Допоки цільна й чиста її суть.
Та лишень похинеться у святому, —
Втрачає недоторканість.

По тому
Уже земний над нею владен суд.

Жорстокий суд!

Простіть нас, матері. . .
Та що ми вдієм, коли доля грізна
Вас возвела на височінь Отчизни.
На височінь останньої зорі.

Ви можете простити огріх нам.
Ми ж вам — невладні, мамо.

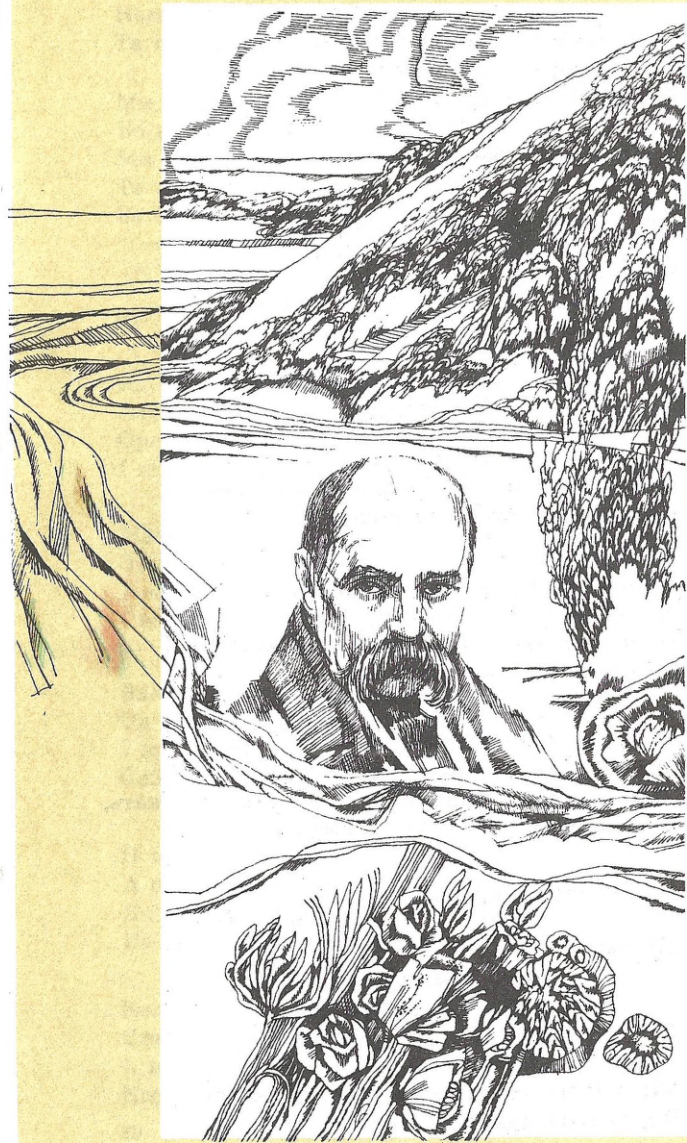
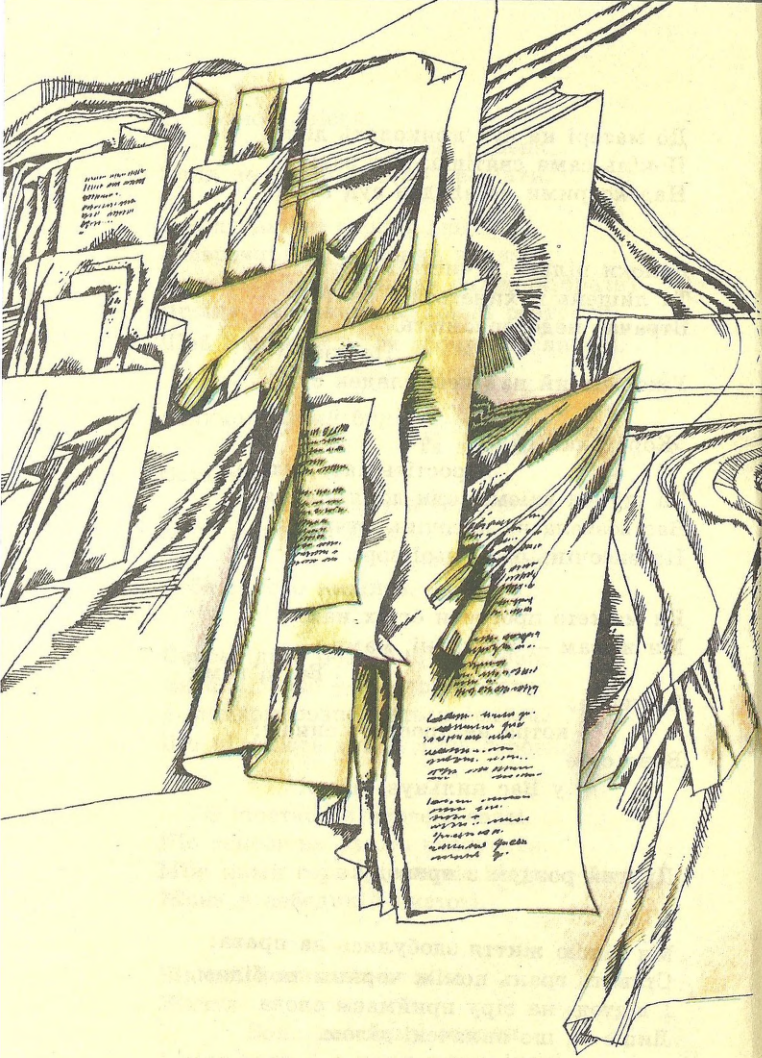
Бо за вами —
Вітчизна,
котра не простить синам:
Вона себе
у Вас пильнує, мамо!

Другий роздум з приводу. . .

Ми ціною життя здобулись на права:
Ставить грань поміж чорним та білим.
І відтоді на віру приймаєм слова
Лише ті, що оплачені ділом.

О, ми грамотні вийшли із ратних полів:
Ми читаєм траву й за травою!
А тому нас терзає:

і д е ти поліг,
І за щ о ти наклав головою.

Ми давно переглянули вартість речей,
Розділивши святе і фальшиве.

Нам важливо не тільки:

якої речеш,

А і мислиш якої, важливо.

Ми навчилися ловити у проріз повік
На півслові лукавих промовців.

Нам однаково важить:

і що ти повів,

І об чім ти грайливо промовчав.

Так, полеглих не вернеш.

Доконана суть,

У кінцевім рахунку — нещадна.

Але ж очі полеглих солдатів живуть

У суворих орбітах нащадків.

І вони, прозираючи до корінця,

Хочуть знати: а що там, в осерді?

Їм не важить, якого ти роду й лиця.

Їм важливо: яке в тебе серце.

Ми набачились різних племен і держав.

Знаєм: х т о і за щ о — поіменно.

Нам важливо, звичайно, як древко держать,

Та важливіше — колір знамена.

Ми — широкі душею.

В нас кожен співа

На своїй

у братерському колі.

Ми, буває, прощаєм неточні слова,

Та неточність у слові — ніколи.

Ми навчилися навіть в роковану мить

Чесно долі дивитись у вічі.

Нам неправда ненависна, як антисвіт.
Та півправда — ненависна вдвічі.

Ми поділимо все, що на наших столах,
Бо пізнали і холод, і скруту.
Ми прощаєм нестачу валюти в словах,
Та нещадні, як ти з гендлярем на паях
За слова прикупляєш валюту!

VI

Од бога мав. Як бог ішов. По лезу.
Античний торс. Гомерове чоло.
Орлиний лет його пругких поезій
І нас, домашніх, кликав на крило.

Маестро був. Умів приборкати слово.
Зім'ять, як віск, і сотворять дива.
І непокірне слово, як шовкове,
Стелилося з рясного рукава.

Валив народ. Виламували двері.
Од щедрості нічого не беріг.
І провінційні, в очкурах, Сальєрі
Спливали жовтю заздрості й інтриг.

О владу слів, солодша від шафрана!
А ще солодша — влада на слова...
Як впильнувати, щоб вона, бува,
Не перейшла в розгнузданість тирана,

Коли вже слово, втративши свободу,
Стає рабом без імені й лица,
І, нанизавшись на перо співця,
Кружля покійно, примхам на догоду?!

... Від щедрості, дарованої вишнім,
писалось легко.

І меткі ділки
Чернетки виривали з-під руки,
Зайнявши чергу за наступним віршем.

І так вони засмикали небогу,
Що вже й згадати не було коли
Не лиш об тім:

для ког о і для чо го,
Але й п р о щ о
написані були.

Зате ж навчився гаптувать уміло!
Що навіть знані світові всьому
Майстрині в Решетилівській артілі
В підметки не годилися йому!

Вже п р а ц ю в а в із словом, як у цирку!
На втіху зали, чарівник і маг,
Саджав слова, як цуценят, на циглик,
Хотів — на задні лапки піднімав.

Він слово міг підкинуть, як полтиник,
І упіймати, на льоту, «орлом».
Йому вже й не плескали, а платили,
Убиті віртуозним ремеслом.

Він так і не помітив у гонитві,
На мілину загнавши корабля,
Що вже звіддавна полишив творити,
А просто заробля і відробля.

Знічев'я свистом виклика Пегаса.
Склада в куплет, мов кубики, рядки.
І легко вилітають з-під руки
Слова гнучкі і ... мертві, як пластмаса.

І все такі сумирно-іграшкові,
Що вже йому хотілося,

аби

Хоча б одне не підкорилось слово,
Вернувши в юні літа голубі,

Коли ще слава не взяла у раму,
Коли, забувши і себе, і світ,
В солодкім пеклі мучився до рана,
Аби єдине слово засвітить!

Та, привчені до клітки,

полохливі,

Давно забувши волю і стеги,
Слова корились, як раби ліниві,
І зраджували,
як одвік — раби.

VII

О ти, вознесений на свят-горі,
Що увінчала придніпрові скелі,—
Немов прочанин крізь ману пустелі
На клич твоєї гострої зорі,

Я все життя ішов!

І от стою

Біля твого гранітного підніжжя.
Малий,
великим прагненням піднісся
Пізнати вічну таїну твою.

Хто ти єси?

Та вже ж не бог. Не дух.

Не легковажний пестунець Парнаса,—
Сіряк, з простецьким іменем Тараса,
Зридні якому дядьківський кожух.

Я знав піїтів!

В ремеслі своїм
Вони б тебе, нетяго, обскакали!
Та з плином забувалися помалу.
А ти пануєш, хоч літа як дим,

Пливуть і тануть.

Що ж воно в тобі
Сія таке сліпуче і пророче,
Перед котрим отверзають очі,
Ба, навіть од народження сліпі?

Чому, здавалось би, до праоснов
Тебе пізнавши,

наче неофіти
Щоберезня ми на новій орбіті
Тебе, нового, відкриваєм знов?

... Якось в сутужні повоєнні дні,
Коли державі не було чим сіять,
Прийшов солдат до тебе із Росії,
Затисши голод туго в ремені.

Усе своє він мав при стремені:
Свинцем і толом січені дороги.
Медалі слави. Ордени.

Лиш ноги
Зосталися у спадщину війні.

О ти, вознесений на тій горі,
Яку здолать і сильним треба сили!
То ми, набившись у поводири,
Його в обхід підвезти запросили.

Він брови звів, біліші ковили,
І прогутарив, окаючи тепло:
Мовляв, не з тим він перейшов крізь пекло,
Щоб до спасителя його везли.

— Коли мене перетяли навпіл
Із кулемета вже за Білоруссю,
Я у шпиталі порішив:

одбувся.

Кому тепер я понесу свій біль?

В ту чорну мить до мене нахилився
З очима вбитими сусід. . . по кулі,
Старий учитель, родом з-під Засулля.
Торкнув плече: «Солдате, не журись».

. . . Три місяці, всі дев'яносто днів,
Коли життя ламалось, наче павіть,
Читав мені він «Кобзаря» напам'ять,—
І я в собі утвердивсь і окріп.

Я — вологодський.

Корінний русак.

Вважай, по духу, не лише по мові,
А так пізнав його пекуче слово
Углиб, і ввись, і на солоний смак,

Весь тоскний біль його душевних ран,
Сирітську долю, січену нещадно,
Що поруч них моє тяжке нещастя
Здалося невагоме, як туман.

І я, воскреслий, присягнув йому:
Прийти у Канів, уклонитись в ноги.
І хай крута крутішої дорога,—
Я коліньми її уріст візьму!

О ти, вознесений чолом до зізд!
Яку ж ти силу передав у слово,
Коли безногі по твоєму зову
Ідуть,
підвівшись на вселюдський зріст?!

Мовчиш, бо виповів за всіх і — все...
Однині нам самих себе питати:
Чому цей світ стає тісний, мов хата,
Як хтось тебе до хатки занесе,

Щоб втиснути у свій іконостас,
Лоскочучи престиж і власну втіху,—
То ти, мов бриль, піднявши теплу стріху,
Ступаєш тільки у майбутній час?

Здається, знаємо тебе, як... нас,
Здається ж, вивчили, мов колискову,
Та чи завжди ми до твого сл ó в а
Піднятись гідні, як солдат піднявсь?

Як часто нас в риторику несе,
Коли святими клянёмось в любові!
Бо часом любимо не стільки слово,
Як у словах себе понад усе.

(Слова, слова...)

Усе життя, бува,
Папером сплачуєм борги забуті.
А здачі вимагаєм у валюті.
І то — в твердій.

Бо що нам ті слова!
«Народу! Людству!!»
І пішло на крик.
Які слова! Слова, але — не далі.
Шурхочуть асигнації зів'ялі.
А золотого вмісту — так, на пшик.

«Усе — усім! Всього себе!»
А мо',
Собі хоч трішки?

Постривай: а може,
За приписом лукавим живемо:
«Візьми-но, боже, що мені негоже»
А здачу у валюті беремо?!).

Ядуча правда! Чорна, як рілля.
Та вже коли досяг його підніжжя,—
Терпи і вчись: нехай він правду ріже,
Щоб лжа із тебе сипалась, мов тля.

Постань, як є. Не кращий і не гірш.
І не шукай прихованого лазу,
Все 'дно протне до кореня, мов лазер,
Його всевидящий огненний вірш!

Учись у нього.

Легшої з наук
І важчої!— нема у цьому світі.
І що простішого: писать — як жити,
Покіль перо не випаде із рук?!

Учись у нього.

Легшої з наук
І — важчої!— допоки світ не знати.
І що простіше: жити — як писати,
Покіль перо не випаде із рук?!

З низів.

А сяє вище рай-дуги.
Бо кожне слово гніву і любові
Сповна життям оплачував.
І слово
Йому безсмертям віддає борги.

VIII

Ціна словам однакова од роду:
Чи присягаєш на вітрах сторіч
При свідкові у вірності народу
Чи другові, без свідка, віч-на-віч.

Єдина й кара у фатальні дні
Чекає на відступника у слові,
Яким поклявсь Отчизні на призові
Чи матері у тихій таїні.

Нещадна кара.

Грізний її чин.

І ворогу не зичу того суду:
Коли вже і клястись не буде чим
І нікому
уже клястися буде!

ЗМІСТ

Ода братерству	5
Повернення	7
У вінок Павлові Тичині	9
Балада про барабанщика (<i>Із Льва Смирнова</i>)	11
Дев'яте травня сорок п'ятого	14
«Ридає мати мертвого пілота...»	
(<i>Із Кайсина Кулієва</i>)	16
До проблеми часу. Д и п т и х	17
До проблеми добра і зла	19
Тінь гори (<i>Із Кайсина Кулієва</i>)	21
До проблеми «Шевченко і народ» Д и п т и х	24
Ще раз про досвід	26
Над древніми рукописами (<i>Із Геворга Еміна</i>)	27
Кампанелла	30
«В сивому Констанці дощ іде...»	
(<i>Із Кайсина Кулієва</i>)	31
Грядущому (<i>Із Геворга Еміна</i>)	32
Пісня	33
«Як прокинеться вербово березнева далина...»	34
Молитва (<i>Із Григоре Вієру</i>)	35
Стара пісня на новий мотив	36
До проблеми «Жіноча логіка»	38
Усе буде добре (<i>Із Арамаїса Саакяна</i>)	39
Ода музиці	42
«Гиля, гиля, віршенята...» (<i>Із Ніла Гілевича</i>)	43
Крило. М а л е н ь к а п о е м а	44
У дзеркалі слова. П о е м а - ц и к л	53

Борис Ильич Олийник

В ЗЕРКАЛЕ СЛОВА

(Стихи)

Київ. «Молодь». 1981

(На українском языке)

Художнє оформлення І. К. Заруби

Редактор В. І. Затуливітер

Художній редактор С. В. Василенко

Технічний редактор М. Л. Мелько

Коректори І. К. Парфілова, О. В. Ямчук

Інформ. бланк №1176

Здано на виробництво 17. 08. 81. Підписано до друку 06. 11. 81. БФ 20599. Формат 75×90^{1/32}. Папір офсетний №1. Гарнітура шкільна. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 3,13. Умов. фарбо.-відб. 20,35. Обл.-вид. арк. 2,72+0,14 форзац. Тираж 28 000. Зам. №1961. Ціна 65к.

Надруковано в друкарні ордена «Знак Пошани» видавництва ЦК ЛКСМУ «Молодь». Тираж виготовлено на Київській книжковій фабриці «Жовтень». 252053, Київ-53, Артема, 25.

Адреса видавництва та друкарні: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38-44.

Олійник Б. І.

0—54 У дзеркалі слова: Поезії.— К. :
Молодь, 1981.— 80 с.

Основу нової збірки відомого українського радянського поета, лауреата Державної премії СРСР складає цикл віршів «У дзеркалі слова», пройнятий глибоко філософськими роздумами над проблемами сучасності в контексті історичного досвіду нашого народу і всього людства.

Цикл органічно доповнюють ліричні твори, написані автором останнім часом, та переспіви й переклади з поетів братніх радянських республік.

О 70403 — 132 65.81.4702590200
M228(04)—81

У 2